

КРИМІНОЛОГІЯ ВНУТРІШНЬОЇ БЕЗПЕКИ СУСПІЛЬСТВА: НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Ю.В. Нікітін

*доктор юридичних наук, доцент,
декан юридичного факультету,
завідувач кафедри кримінального права
та процесу
ВНЗ «Національна академія управління»*

Постановка проблеми. Світовий розвиток людства свідчить, що всі соціальні об'єднання, а тим паче держави, забезпечують свій розвиток та існування за рахунок власної безпеки. Сьогодні суттєвою загрозою безпеки українського суспільства та демократичного розвитку держави стала злочинність. Створення нової концепції і науково-прикладної моделі кримінології внутрішньої безпеки суспільства сприятиме ефективній протидії злочинності та розбудові політичних, соціально-економічних й ідеологічних пріоритетів державного устрою України.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретичні та практичні проблеми інституціалізації внутрішньої безпеки суспільства в системі забезпечення національної безпеки держави знайшли своє відображення в працях вітчизняних і зарубіжних учених Н. Нижник, Г. Ситника, В. Білоус, О. Данільян, О. Дзьобань, М. Панова, О. Дергачова, М.Д. Матрусова, С.В. Степашина, О.В. Возженікова, Д.А. Шестаков, Т.Е. Шуберта, В.О. Косевцова, В.П. Тихого, Дж. Найта, Р. Льман тощо [1, с. 46; 2, с. 15-17; 3, с. 48; 4, с. 9-10; 5, с. 4-5; 22, 10-16]. Проте комплексна наукова робота щодо основоположних засад кримінології внутрішньої безпеки суспільства як невід'ємної складової національної безпеки України ще далека до завершення.

Метою статті є науково-теоретичний аналіз кримінології внутрішньої безпеки суспільства, з'ясування взаємообумовленості із національною безпекою України та визначення комплексних напрямків протидії злочинності.

Основні результати дослідження. Національна безпека (national security) як парадигма державного існування, правового забезпечення громадян і суспільства використовувалась ще за часів Стародавнього Риму та Єгипту. Так, Цицерон проблему безпеки ставив на чільне місце, кажучи, що «перш за все кожному виду живих істот природа дарувала намагання захищатися, захищати своє життя... уникнути всього того, що здається шкідливим, та набувати і здобувати собі все необхідне для життя» [6, с. 31]. На поч. XIX ст. концепція національної безпеки розвивається як основоположна засада захисту від загарбницьких війн Наполеона створенням Священного союзу європейських держав як правового закріплення державності у Європі, безпеки особи та суспільства [7].

Ф. Брокгауз та І. Ефрон у своєму Енциклопедичному словнику зазначають, що «безпека особистісна та майнова є найголовнішим задатком люд-

ського розвитку» [8, с. 304]. С.І. Ожегов і В.І. Даль у своїх словниках наголошують, що безпека це «відсутність загрози, збереженість, надійність» [9, с. 38; 10, с. 67]. Це свідчить про те, що бажання жити в безпеці є рушійною силою розвитку людини і суспільства.

У радянський і перші роки пострадянського періоду розбудови державності визначення понять «безпека» і «національна безпека» в науковій та енциклопедичній літературі не давалось. На нашу думку, це зумовлено тим, що Радянський Союз, будуючи «всесвітній соціалізм як могутнє міжнародне об'єднання» [11, с. 7], не бачив загроз внутрішній безпеці суспільства і державі. Забезпечення безпеки вважалось завданням політичним, вирішити яке можна лише політичними засобами у процесі відносин між двома супердержавами – СРСР і США [11, с. 62-64].

Разом з тим у ХХ ст. в Європі, Азії та Африці відбулися глобальні події та зміни, з'явилися нові незалежні держави, розбудова яких пов'язувалась з уточненням внутрішніх та зовнішніх функцій, забезпеченням безпеки людини і суспільства. Бралась до уваги глобалізаційні процеси, фактори впливу на криміналізацію суспільства, обставини, що обумовлювали загострення міжетнічних і міжконфесійних відносин, прояви екстремізму, збройні конфлікти, тероризм та регіональні війни (Югославія, Іран, Ірак, Афганістан, Росія, США, Іспанія тощо). Почалося переосмислення основ забезпечення безпеки, що обумовило розробку новітньої концепції національної (внутрішньої і зовнішньої) та міжнародної (загальної) безпеки (common security) [12, с. 3]. Досліджуються поняття «безпека», «національна безпека», «міжнародна безпека», «безпека колективна», «громадська безпека», «екологічна безпека», «економічна безпека», «енергетична безпека», «інформаційна безпека», «військова безпека» тощо. Даний процес перебуває в постійній трансформації. Аналіз робіт із цієї тематики показав, що єдиним узагальнюючим поняттям тут є «безпека», яке і необхідно вивчити для ґрунтового опанування зазначеної проблеми.

Термін «безпека» – це загальне поняття якості буття, яке може застосовуватись для означення багатьох явищ. Воно віддзеркалює не тільки притаманні певному явищу специфічні ознаки безпеки, але і поглинає в себе її загальні риси (фактори), що і дає змогу застосовувати його у багатьох галузях. Безпеку як узагальнене поняття треба розглядати в тріадному вимірі: людина – суспільство – держава.

Поняття «безпека», згідно з етимологією цього слова, це «відсутність загрози; збереженість, надійність» [10, с. 67], тобто комфортність існування людини і суспільства. Але лінгвістичні тлумачення поняття «безпека» явно недостатні, оскільки під відсутністю загрози передбачається досягнення якоїсь ідеальної ситуації (стану), коли ніщо і ніхто, нікому і нічому не загрожує. Такий стан у реальному житті існувати не може. У зв'язку з цим категорія «безпека» не абсолютна, а відносна, і її значення набуває сенсу тільки у сфері конкретної життєдіяльності людини чи суспільства. Безпека тісно пов'язана з усіма складовими соціуму, які є головними чинниками самозбереження, існування і розвитку природного середовища кожної людини зокрема і суспільства вцілому.

Проведений нами аналіз праць вітчизняних і зарубіжних учених та відповідних законодавчих актів дає підстави зробити висновок, що в терміни «безпека», «державна безпека», «національна безпека», «суспільна безпека» закладають і поняття «внутрішня безпека» як невід'ємної складової їх змісту. Це і спонукає окремо дослідити поняття «внутрішня безпека», визначити його кримінологічний зміст, а також взаємозв'язок із національною безпекою в умовах сучасного українського суспільства.

Аналіз Концепції (основи державної політики) національної безпеки України (1997 р.), Закону України «Про основи національної безпеки України» (2003 р.) інших законодавчих актів та наукових праць свідчить, що ключовим моментом при визначенні понять «безпека» і «національна безпека» вбачається запобігання загрозам (внутрішнім та зовнішнім), унеможливлення яких відповідає життєво важливим інтересам людини, суспільства, держави [13; 14].

Загрози можуть бути відсутніми, потенційними або реальними; інтегруватися за сферою впливу як із середини, так і ззовні об'єкта безпеки, що трансформує її у регіональну (внутрішню) чи глобальну (зовнішню). З огляду на це, для більш точного з'ясування категорії «безпека» звернемося до загальновизнаних норм і принципів міжнародного права. Статут ООН як одне із завдань цієї організації проголошує, що її намірами є «об'єднати ... сили для підтримки ... безпеки» [15]. Декларації про принципи міжнародного права відповідно до Статуту ООН також закріплюють, що держави повинні «добросовісно виконувати свої зобов'язання по відношенню до підтримки міжнародного миру та безпеки» [16, с. 8]. Отже, безпека в цих нормах розуміється як категорія міжнародних стосунків, яка, у свою чергу, залежить від національних та міжнародних правовідносин.

Тому, як вірно пишуть Н. Нижник, Г. Ситник, В. Білоус, національну безпеку з позицій внутрішніх властивостей «можна розглядати, як сукупність взаємопов'язаних елементів, різнорідних за функціональними сферами національної безпеки, коли склад характеризується тільки за якістю, або однорідних, коли об'єкту дають і кількісну характеристику» [17, с. 21]. У зв'язку з цим і виокреслюють певні види безпеки «політична безпека», «економічна безпека», «громадська безпека», «екологічна безпека», «військова безпека», «технологічна безпека», «інформаційна безпека», «кримінологічна безпека» тощо, які є тісно взаємозалежними, оскільки існують у різних сферах життєдіяльності суспільства.

Узагальнюючи наведене, ми вважаємо, що безпека – це стан суспільних відносин, при якому можуть розвиватися здібності та реалізовуватися соціально значимі потреби й інтереси людини і громадянина, захищені від внутрішніх і зовнішніх загроз його конституційні права і свободи, забезпечуються матеріальні, інтелектуальні та духовні цінності суспільства, державний суверенітет і територіальна цілісність, функціонування конституційного устрою держави.

Таким чином, правове поняття «безпека» втрачає значення родового визначення, яке б вбирало в себе всю сукупність видів безпеки. Бо правове регулювання передбачає універсальність поняття, яке не залежить від дроблення його за галузевими ознаками.

Національна безпека поєднує в собі три об'єкта: людину, суспільство, державу. Між ними в силу тих чи інших історичних, політичних, економічних, соціальних, правових та інших обставин можуть виникати різного роду суперечності. І це об'єктивно. Тут варто погодитися з думкою І. Зозулі, що безпека особи (громадянина), суспільства (народу) та держави є як самостійно значущими, так і взаємопов'язаними ізоморфічними складними структурами, кожна з яких на своєму рівні самодостатня або за допомогою певних заходів забезпечує стійкі відносини безпеки з тими чи іншими об'єктами [18, с. 17].

У зв'язку з цим О. Данільян, О. Дзьобань і М. Панов під національною безпекою розуміють захищеність життєво важливих інтересів особи, суспільства і держави, людства в цілому від внутрішніх і зовнішніх загроз. Інтересами ж є сукупність необхідних потреб, задоволення яких забезпечить існування і подальший розвиток особи, суспільства, держави [19, с. 9].

О. Дергачов наголошує, що безпека не може існувати в якомусь ідеалі, а залежить від співвідношення реальних та потенційних загроз і можливості їх запобігання. Тому необхідно об'єднання зусиль усіх суб'єктів для визначення шляхів та засобів уніфікації конфліктів і профілактичних дій [20, с. 591].

На цих моментах концентрують увагу і російські вчені М.Д. Матрусов, С.В. Степашин, О.В. Возженіков та Т.Е. Шуберт [1, с. 46; 2, с. 15-17; 3, с. 48; 4, с. 9-10]. Зокрема В.О. Косевцов пише, що «національна безпека – це стан захищеності та сутність реалізації інтересів людини, суспільства і держави в різних сферах їхньої життєдіяльності в умовах впливу внутрішніх і зовнішніх загроз» [21, с. 6].

Проаналізувавши ці положення можна констатувати, що національна безпека можлива при гарантіях як внутрішньої так і зовнішньої безпеки.

Як відмічають В.П. Тихий і М.І. Панов суспільна безпека характеризується відчуттям захищеності інтересів, охоронюваних правом, почуттям безпеки щодо загроз, у тому числі злочинних посягань, а також відсутністю страху перед ними [22, с. 13]. Поряд з цим О.М. Костенко зазначає, що «безпека людини у суспільстві – це стан захищеності усього того, що є необхідним для її нормального, тобто узгодженого із законами соціальної природи, життя від будь-якої сваволі з боку інших людей. Найбільшу небезпеку для людини становить такий вияв сваволі, як злочинність» [23, с.177]. І в цьому аспекті потрібен аналіз аксіологічних чинників та впровадження структурно-генетичних заходів які сприятимуть безпеці. Тотожної позиції дотримуються і учені США Дж. Найт, Р. Льман і Хафтендорн [5, с. 4-5]. Узагальнюючи це, треба сказати, що системна протидія злочинності і є ключовою умовою забезпечення внутрішньої безпеки людини, суспільства і держави.

Проведений нами аналіз наукових праць вітчизняних і зарубіжних учених щодо «національної безпеки» показує, що їх зміст у цілому відповідає поняттю, даному в Законі України «Про основи національної безпеки України». Це дає підстави стверджувати, що внутрішня безпека і зовнішня безпека є невід'ємними складовими поняття національної безпеки. Такий підхід актуалізує розробку нового наукового напрямку – кримінології внутрішньої безпеки суспільства як складової національної безпеки. Він включає в себе: 1) Стан

захищеності інтересів об'єктів (особи, суспільства, держави). 2) Запобігання криміногенним факторам при сталому розвитку об'єктів (динамічний стан). 3) Безпечний стан об'єктів (статичний стан). 4) Діяльність суб'єктів, спрямовану на протидію злочинності та забезпечення безпеки суспільства. 5) Запобігання антидемократичним діям влади, кризовим явищам в економіці, заостренню соціально-політичної напруги в суспільстві, корупції тощо. 6) Забезпечення першооснови життя (генний розвиток, соціологічний, культурологічний і природний стан).

З огляду на вищезазначене можна сказати, що внутрішня безпека суспільства – це родове поняття, яке виокремлюється із загального поняття «національна безпека». Воно деталізує ті суспільні явища і процеси, які здійснюються всередині держави, на які націлені дестабілізуючі фактори, від кого б вони не виходили. Внутрішня безпека суспільства залежить від розвиненості та єдності суспільних і державних інститутів, законодавства, розвитку самосвідомості, можливості правовими методами захищати права і свободи всіх верств населення, протидіяти антисоціальним і антидемократичним проявам, від кого вони б не надходили.

У цьому аспекті варто наголосити, що феномен внутрішньої безпеки для України полягає в стабільності суспільства, яка ґрунтується на демократичному розвитку держави. Дестабілізуючими чинниками цього стану нині є: політичні (відсутність політичної еліти), економічні (зубожіння населення), інформаційні (маніпулювання свідомістю людей), національні (втрата пасіонарності титульним етносом), екологічні (наслідки Чорнобильської катастрофи), релігійні (міжконфесійні конфлікти), кримінальні (високий рівень злочинності та корупції). Нація тоді знаходиться в небезпеці, коли їй потрібно принести в жертву свої національні інтереси – об'єктивні потреби матеріального і духовного існування як внутрішньо цілісного та самобутнього соціального утворення.

Досліджуючи теоретико-правові підвалини кримінології внутрішньої безпеки суспільства, ми виходимо з того, що це вчення включає в себе чимало аспектів. Воно охоплює не тільки вивчення чинників злочинності та заходів її профілактики, але й забезпечення внутрішньої безпеки суспільства. Бо проблема соціальної безпеки будь-то національна, суспільна, екологічна, інформаційна тощо, є ключовою оскільки від її вирішення залежить життєдіяльність людини, суспільства і держави. Комплексність цього процесу і передбачає розвиток кримінологічної моделі внутрішньої безпеки суспільства.

Складові цього вчення: а) віддзеркалюють сутність досліджуваних явищ, які характеризують саме це поняття; б) розкривають правові засади кримінології внутрішньої безпеки суспільства; в) вказують на основні підходи щодо системного управління забезпеченням внутрішньої безпеки.

Прагнення природи до виживання, безпеки набагато давніше за право, бо витоками права є звичаї, судова практика, принципи справедливості. Людство зрозуміло, що тільки завдяки праву можна забезпечити порядок і безпеку, які необхідні для прогресу. Суспільна безпека відповідає інтересам людини, суспільства і держави, тому що вона постійно детермінується різними

чинниками. Норми права слугують своєрідним прообразом поведінки для вибору засобів забезпечення безпеки, що і захищає інтереси усього суспільства. Суспільство утримує всередині себе не тільки всю сукупність притаманних йому засобів безпеки, але і заходи для протидії будь-яким її загрозам. Історія розвитку цивілізації свідчить, що вона здійснюється через боротьбу протилежностей.

Поряд з цим суттєвою складовою кримінології внутрішньої безпеки суспільства є інтерес, який уособлюється з певними життєво важливими матеріальними благами та інтелектуальними і духовними цінностями. Захищеність інтересів у даному контексті включає в себе співвідношення негативності (протидія протидії) з самою собою і спільністю, яке поєднується у взаємних протидіях загрозам і небезпеці. При цьому існує воля вибору засобів їх запобігання, бо вольовий аспект як елемент понятійної категорії «безпека» може використовуватися суб'єктами безпеки без будь-яких обмежень. Критерієм його всеосяжності може слугувати тільки право.

Реальний стан внутрішньої безпеки суспільства визначається існуючими або потенційними загрозами, які обов'язково пов'язуються як із сучасною оцінкою характеру цих загроз, так і прогнозованою, як внутрішнього, так і зовнішнього порядку. Але утопічно створювати раціональні протидії загрозам на всі випадки життя, їх неможливо закріпити в юридичних актах. Законодавець не в змозі точно знати майбутнє. Законодавство можна побудувати тільки на встановлених закономірностях і, звісно, тільки якоїсь частини причин і наслідків загроз та небезпек. Тому право здатне конструювати лише загальні принципи – сталість виявлення, пізнання і подолання загроз.

Доктрина кримінології безпеки спрямована на забезпечення переваг запобіжних заходів над криміногенними чи кримінальними загрозами. Тому на перше місце в сфері забезпечення кримінологічної безпеки виходить захист від витоків загроз безпеці, а вже потім – безпосередній вплив на неї. Для подолання загрози на самій ранній стадії її виявлення, необхідно з'ясувати, яке конкретне явище може безпосередньо чи опосередковано впливати на безпеку. При цьому треба керуватися такими положеннями: а) цінності й інтереси людини, суспільства, держави, що можуть бути порушені; б) яким чином загроза може вплинути на сталий розвиток суспільства; в) які криміногенні загрози очікуються в майбутньому; г) їх наслідки; д) яких економічних, правових, управлінських та інших заходів необхідно вжити для усунення або нейтралізації криміногенних загроз; е) коло суб'єктів, які треба залучити для протидії даним загрозам та забезпеченню безпеки.

Кримінологія внутрішньої безпеки сприяє необхідності формування нової ідеології протидії злочинності, що полягає у переорієнтації правоохоронної системи з пошуку криміногенних загроз на виконання основоположної задачі – забезпечення безпеки людини, суспільства від злочинних посягань. Виконання даної задачі необхідно пов'язувати як із проведенням кримінологічної оцінки ситуації, так і оцінки майбутніх законопроектів, що сприятиме узгодженню всіх складових взаємодії інтересів усіх об'єктів безпеки.

Визначаючи основні чинники загроз внутрішній безпеці суспільства, необхідно зазначити те, що криміногенні загрози є проявом реальних та вже існуючих протиріч, що розвиваються чи можуть розвинутиись у суспільстві. Це, зокрема, у міжособистісних відносинах, у відносинах між окремими групами, релігійними течіями, між суспільством і державою тощо. У зв'язку з цим, вирішуючи завдання забезпечення кримінологічної безпеки людини і суспільства кримінологія виявляє та аналізує існуючі детермінанти з точки зору їх впливу на об'єкти безпеки та впровадження своєчасних запобіжних заходів для їхнього захисту.

Особливість кримінології внутрішньої безпеки суспільства полягає в тому, що вона наділена здатністю поєднувати сталий стабільний розвиток з виявленням загроз та розробкою заходів щодо їх нейтралізації.

Висновки. Кримінологія внутрішньої безпеки суспільства: а) виражає непорушне ціле, яке передує певному стану безпеки; б) концентрує в собі умови для постійного виявлення умов існування цілого і місця будь-якої його частини відносно загроз і небезпек у динаміці їх розвитку; в) об'єднує зусилля всіх суб'єктів безпеки щодо її запобігання, де правотворчий процес призводить до взаємопроникнення різних галузей права, що посилює протидію злочинності.

Кримінологія внутрішньої безпеки суспільства передбачає своєчасне виявлення, усунення чи нейтралізацію криміногенних факторів, які дестабілізують соціальні, економічні, науково-технічні, екологічні, духовно-інтелектуальні та інші цінності, порушуючи тим самим кримінологічну ситуацію у суспільстві. Основна мета кримінологічної безпеки полягає в недопущенні криміногенних проявів, а також кримінальних загроз національному спокою.

З огляду на сказане робимо висновок: кримінологія внутрішньої безпеки суспільства – це комплекс наукових знань про практичні заходи забезпечення динамічно-стійкої системи захисту прав і свобод, інтересів і цінностей людини і суспільства від криміногенних загроз та злочинних посягань, від кого б вони не виходили всередині держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Матрусов Н.Д.* О необходимости создания целостной системы национальной безопасности России: основные принципы, подходы, элементы / Н.Д. Матрусов // Безопасность : [инф. сб]. – 1996. – № 3–4. – С. 46–49.

2. *Степашин С.В.* Теоретико-правовые аспекты обеспечения безопасности Российской Федерации: дис. ... доктора юрид. наук : 12.00.01 «Теория и история государства и права; История политических и правовых учений» / С. В. Степашин. – СПб, 1994. – 446 с.

3. *Возжеников А.В.* Парадигма национальной безопасности реформирующейся России – 2-е изд., исправ. и доп. / А.В. Возжеников. – М. : ЭДАК ПАК, 2000. – 358 с.

4. *Шуберт Т.Э.* Национальная безопасность России: конституционно-правовые аспекты. Сравнительно-правовое исследование / Т.Э. Шуберт. – М. : Право и закон, 2001. – 176 с.

5. Новикова О.Н. Концепция «национальной безопасности» в современной американской политологии : [научно-аналитический обзор] / О.Н. Новикова. – М. : ИНИОР РАН, 1994. – 72 с.
6. Цицерон, Марк Тулий. О государстве; О законах; О старости; О дружбе; Об обязанностях; Речи; Письма / М.Т. Цицерон ; [сост., примеч., аннот. Е. В. Ляпустина ; авт. предисл. Е.И. Темнов]. – М. : Мысль, 1999. – 782 с.
7. Rothschild E. What is Security? // *Dacdalus*. – 1995. – Summer. – P. 61–65.
8. Энциклопедический словарь / [изд.: Ф.А. Брокгауз, И.А. Ефрон]. – СПб. : Типография акц. общ-ва «Брокгауз и Ефрон», 1893. – Т. III(5) : Банки – Бергер. – 480 с.
9. Ожегов С.И. Словарь русского языка: 70000 слов / С.И. Ожегов ; [под ред. Н.Ю. Шведовой]. – [21-е изд., перераб. и доп.]. – М. : Русский язык, 1989. – 924 с.
10. Даль В.И. Толковый словарь живого великорусского языка : В 4 т. / В.И. Даль. – М. : Рус. язык, 1989–1991. – Т. 1: А–З. – 1989. – 700 с.
11. Материалы XXVII съезда Коммунистической партии Советского Союза. – М. : Политиздат, 1986. – 352 с.
12. Rothschild E. Introduction // *Common Security in Asia: New Concepts of Human security* / T. Matsumae, L. C. Chen (eds). – Tokyo, 1995. – P. 3.
13. Концепція (основи державної політики) національної безпеки України : Постанова Верховної Ради України від 16 січня 1997 р. № 3/97-ВР (із змінами і доповненнями) // *Відомості Верховної Ради України*. – 1997. – № 10. – Ст. 85.
14. Про основи національної безпеки України : Закон України від 19 червня 2003 р. № 964-IV // *Відомості Верховної Ради України*. – 2003. – № 39. – Ст. 351.
15. Устав Организации Объединённых Наций и Статут Международного Суда. – Нью-Йорк : Организация Объединённых Наций, 1998. – 104 с.
16. Декларация о принципах международного права, касающихся дружественных отношений и сотрудничества между государствами в соответствии с Уставом Организации Объединённых Наций 1970 г. // *Международное право в документах* / [сост. Н.Т. Блатова]. – М. : Юрид. лит., 1982. – С. 4–12.
17. Нижник Н.Р. Національна безпека України (методологічні аспекти, стан і тенденція розвитку): Навч. посібник / Н.Р. Нижник, Г.П. Ситник, В.Т. Білоус ; [за заг. ред. П.В. Мельника, Н.Р. Нижник]. – К.; Ірпінь : Преса України, 2000. – 304 с.
18. Зозуля І.В. Безпека і сучасність: юридичні аспекти / І.В. Зозуля // *Право і Безпека*. – 2002. – № 4. – С. 16–19.
19. Данільян О.Г. Національна безпека України: Сутність, структура та напрямки реалізації: Навч. посібник / Данільян О.Г., Дзьобань О.П., Панов М.І. – Харків : Фоліо, 2002. – 285 с.
20. Дергачов О. Проблеми національної безпеки / О. Дергачов // *Мала енциклопедія етнодержавознавства* / [редкол.: Ю.І. Римаренко (відп. ред.) та ін.]. – К. : Генеза; Довіра, 1996. – С. 591.
21. Косевцов В.О. Національна безпека України: теорія, реалізація, прогноз / В. О. Косевцов – К. : Сатсанга, 2000. – 80 с.
22. Панов М.І. Безпека як фундаментальна категорія в методології правознавства (до постановки проблеми) / М.І. Панов, В.П. Тихий // *Вісник Академії правових наук*. – 2000. – № 3 (22). – С. 10–16.
23. Костенко О.М. Культура і закон – у протидії злу: Монографія / О.М. Костенко. – К. : Атіка, 2008. – 352 с.

24. Новикова О.Н. Концепция «национальной безопасности» в современной американской политологии : [научно-аналитический обзор] / О.Н. Новикова. – М. : ИНИОР РАН, 1994. – 72 с.

Нікітін Ю.В. Кримінологія внутрішньої безпеки суспільства: невід’ємна складова національної безпеки України

У статті здійснено розгляд питань, пов’язаних з поняттям «безпека», «національна безпека», «внутрішня безпека» та їхнього взаємозв’язку з кримінологією внутрішньої безпеки як складової національної безпеки України.

Ключові слова: безпека, національна безпека, протидія злочинності, кримінологія внутрішньої безпеки.

Никитин Ю.В. Криминология внутренней безопасности общества: неотделимое составляющее национальной безопасности Украины

В статье осуществлено рассмотрение вопросов, связанных с понятиями «безопасность», «национальная безопасность», «внутренняя безопасность» и их взаимосвязи с криминологией внутренней безопасности как составляющей национальной безопасности Украины.

Ключевые слова: безопасность, национальная безопасность, противодействие преступности, криминология внутренней безопасности.

Nikitin I.V. Criminology of the society internal security: an integral part of the national security of Ukraine

The article considers the issues related to the concepts of “security”, “national security”, “internal security” and their relationship with the criminology of internal security as an integral part of the national security of Ukraine.

Keywords: security, national security, combating crime, criminology of internal security.

Стаття надійшла до редакції 09.02.3014.